

STIG STRÖMHOLM:

En ny juristutbildning

Professor Stig Strömholm granskar i denna artikel den del av den nya högskolereformen, som avser juristutbildningen. Han konstaterar att juristutbildning är och även i fortsättningen skall förbli den billigaste utbildningen vid universiteten. Troligen kommer den dock att kräva ökade resurser, om inte fakulteterna blir spärrade. De nya förslagen bygger i stort sett på den gamla ordningen. Men vissa förändringar finns, bland annat en viss uppdelning av studierna efter tredje terminen. Nyhetens ursprung tycks stamma från en socialdemokratisk chefstjänsteman inom TCO, och den skall genomföras trots att denna studiegång kritiserats våldsamt, inte minst av de studerande själva.

Mätt med de mått som måste komma till användning när man vill söka inregistrera de svenska utbildnings-”reformernas” fladdriga feberkurva kan juristutbildningen betecknas som en tämligen gynnad patient; den har länge undgått kvacksalvarnas hästkurer. Också har den kakofoni av tjatrande charlataner och klagande offer, som i tjugo år stått högljudd kring de filosofiska fakulteternas plågebädd, i huvudsak uteblivit i fråga om juristutbildningen. Tystnaden har varit misstänkt lik hälsans stillatigande. Sant är att denna hälsa varit den fattige mannens. Bland svenska högskoleutbildningar har den juridiska vid nyligen företagna undersökningar visat sig vara den i särklass billigaste: enligt 1968 års utbildningsutredning kostade år 1972 en juris studerande det allmänna 3 000 kronor per år (mot 14 000 för en teknolog, 6 000 för en socionom, 25 000 för en medicinare, mellan 4 000 och 5 000 för en humanist).

De stora förändringarna i juristutbildningen under vårt århundrade markeras av åren 1904, 1935 och 1958. Vid den första av dessa reformer försvann juridikofilen, den sista lämningen av den medeltida ordning enligt vilken en filosofisk examen fordrades för tillträde till de ”högre” fakulteterna. År 1935 tillkom en ämnesindelning och studieordning, som i huvudsak förblev orörd vid 1958 års mindre ingripande reform. De viktigaste nyheterna i 1958 års ordning var dels den ökade betydelse som tillerkändes ekonomiämnen (nationalekonomi och företagsekonomi), dels inrättande av examensämnet ”tillämpade studier”. Avsikten var att varje studerande under den sista av de nio termi-

ner studierna planenligt borde omfatta skul-
le utarbete en större uppsats, ett slags "exa-
mensarbete". Till denna anordning, med
dess krav på självständigt arbete, knöts stora
förhoppningar, som emellertid knappast
kan sägas ha infriats, då det snart medgavs
de studerande att byta ut ämnet "tillämpade
studier" mot en termins elementära studier
vid annan fakultet.

Den normala studiegången enligt 1958 års
ordning, som allttjämt är gällande, omfat-
tar inom de nio terminernas ram först en
propedeutisk kurs om cirka sex veckor, där-
efter tretton ämnen av varierande omfång:
rättshistoria, nationalekonomi med företags-
ekonomi (tillsammans cirka en termin), civil-
rätt I, II och III (tillsammans cirka två och
en halv terminer), straffrätt, processrätt, of-
fentlig rätt (med ämnesdelarna statsrätt och
förvaltningsrätt), folkrätt, finansrätt, inter-
nationell privaträtt, allmän rättslära och till-
lämpade studier. De studerande har en viss
frihet att läsa ämnena i annan ordning. Var-
je ämne tenteras separat, numera så gott
som undantagslöst skriftligen. Man har tillå-
tits behålla så antediluvianska vidunderlig-
heter som graderade betyg, vilka till råga på
eländet ännu betecknas med sina latinska
namn: Cum laude, Non sine laude, Appro-
batur ...

Med undantag för normal hatpropaganda
i vulgärpressen, enstaka förlöpningar av so-
cialdemokratiska statsråd och "kritiska" utta-
landen av underkända eller vänsterfrälsta
studerande torde det ha rått en ganska hög
grad av enighet om att den svenska juristut-
bildningen varit och är någorlunda adekvat
för de uppgifter den avser att förbereda för.

Därmed skall förvisso inte sägas, att denna
utbildning varit eller är idealisk. Mäter man
produkt mot kostnad, vilket kanske är ett
alltför enkelt betraktelsesätt, finns det emel-
lertid knappast anledning att underkänna
verksamhetens bedrivande eller resultat.

Problem för undervisningen

Ett par problem har framför alltefter 1960-ta-
lets lavinartade utveckling av studerandean-
talet – i Uppsala fanns 1945 drygt 600 juris
studerande, 1955 inemot 700, 1965 cirka
850, 1970 bortåt 2 000 och 1975 cirka 1 400
– visat sig särskilt svårbedrägliga. Det ena
är den reella studietidens förlängning. Det
är alltmer sällsynt att de planliga 4 1/2
åren räckt till, och studietider överstigande
sex år är inte ovanliga. Det andra är det myc-
ket stora bortfallet av studenter under de
första två åren. Siffran har hållit sig omkring
35–40 procent.

Inför dessa problem kan fria bedömare
dra olika slutsatser. En sådan är följande:
tillträde till juridiska studier är i praktiken
helt ospärrat för gymnasiets produkter;
dessa är tre gånger så många som för 25 år
sedan; studierna omfattar i huvudsak sådant
som alls inte studerats i skolan och innefattar
därför nyheter, som kan avskräcka; det som
skall inläras är inte alltid helt lätt, och kraven
på självverksamhet är betydande. Ett fyr-
tioprocentigt bortfall skulle då kunna fram-
stå som tämligen naturligt – som ett uttryck
för att de juridiska fakulteterna fått och nöd-
gats lösa den ofrånkomliga men impopulära
uppgiften att skilja mellan dem som lämpar
sig för studierna och dem som inte gör det.

Så långt de fria bedömarna. Till deras krets hör som bekant inte jämlikhetens utbildningspolitiska trosvittnen, som dominerat och låt vara något mindre högljutt alljämt dominerar maktpositionerna. Om inte varje medlem av en osovrad skara kan genomföra studierna planenligt, ligger enligt dessa felet axiomatiskt hos studieorganisationen, lärare och i sista hand uppställda kunskaps- och färdighetskrav. Eftersom varje tvivel på adepternas förmåga är förbjudet, heter botemedlen mer undervisning, mer grupparbete, avskaffande av betyg och helst också kunskapskontroller.

Åren närmast efter 1958 års reform genomfördes en icke obetydlig personell förstärkning av de juridiska fakulteterna, men dels kom den antalsmässiga explosionen efter 1965 alla beräkningar att slå slint, dels fördröjdes upprustningen snart för att helt gå i stå omkring 1970. Efter den tiden har de juridiska fakulteterna överhuvudtaget inte tillförts några nämnvärda resursökningar. Inte heller har de blivit delaktiga av den "automatik" – den automatiska anpassning av anslagen efter studerardetillströmningen – som kännetecknat de filosofiska fakulteterna. Ett resultat har blivit att undervisningsintensiteten med det stora studentantalet blivit låg; det är ett annat sätt att uttrycka de juridiska studiernas exceptionella billighet. Om nu undervisning överhuvudtaget är till någon nytta på akademisk nivå – och med de studievanor som den nya skolans elever bibragts, liksom den genomsnittliga intellektuella nivå som den successiva tredubblingen av studentantalet under 25 år rimligtvis medfört, är det sannolikt att skolmässig un-

dervisning faktiskt blivit nödvändig – torde alla bedömare, oavsett utgångspunkterna, kunna enas om att en intensifierad undervisning åtminstone i någon mån kan bidra till att släpa ett något större antal elever genom studiegången.

En sista kommentar till 1958 års resursmässigt aldrig fullt ut genomförda studieordning. Redan innan den infördes, riktades från många håll kritik mot de juridiska studierna därför att de var alltför fattiga på samhällsvetenskapliga inslag liksom överhuvudtaget på sådana element, som kunde ge de blivande juristerna en mer jordnära och realistisk kunskap om det samhälle i vilket de skulle verka. Den dos av samhällsvetenskap, som 1958 års utredningsmän gav, hänförde sig väsentligen till ekonomiämnena, som fick en betydande förstärkning. Företagsekonomi var i 1950-talets intellektuella klimat "samhällstillvänt". Man kan lätt ironisera över modets växlingar: det är kanske ännu en överdrift att påstå, att företagsekonomi betraktas som asocial, men otvivelaktigt är det andra samhällsvetenskapliga insikter som står högst i kurs. Strävan efter att integrera sådana insikter med de juridiska studierna var vid sidan av kravet på intensifierad undervisning en utgångspunkt, när en av U 68:s talrika undergrupper satte igång med att förbereda förändringar i juristutbildningen.

U 68 om juristutbildningen

Det skall genast sägas, att denna undergrupp utförde ett arbete, som med hänsyn till direktiv, utgångspunkter och "det poli-

tiskt möjliga" mot 1960-talets slut måste betecknas som självständigt, gediget och förnuftigt – med en viktig reservation, som jag strax skall återkomma till.

Utredningsresultatet framlades i betänkandet "Högskoleutbildning – juristlinje, förvaltningslinje och social linje" (SOU 1973:59), som remissbehandlades under 1974 och därvid mötte ett övervägande erkännande.

Väsentligt intensivare undervisning och ökat samhällsvetenskapligt stoff var som redan påpekats två självklara ledmotiv i betänkandet. En tredje fördes med kraft fram: det var strävan att inom ramen för en enhetlig juristutbildning, avsedd att ge full kompetens för alla juridiska banor, möjliggöra en långtgående differentiering efter de studerandes intresse och yrkesplaner. Under gällande studieordning föreligger valfrihet egentligen endast beträffande den nionde terminens "tillämpade studier"; i övrigt är ämnessammansättningen låst. U 68 ville behålla nio terminers studietid men reducerade det gemensamma, för alla obligatoriska lärostoffet till sex terminer. Inte mindre än tre terminer skulle ägnas åt sk valfria och alternativa kurser. På denna punkt var remissopinionen delad. Med vissa undantag dominerade dock ståndpunkten, att det gemensamma obligatoriska stoffet beskurits alltför kraftigt.

Den nyss gjorda reservationen beträffande kvaliteten i U 68:s arbete i fråga om juristutbildningen hänför sig till de ekonomiska beräkningarna. Dessa syftade visserligen till att höja resursnivån med cirka 50 %, men de hade en i hög grad skissartad karaktär och

blev också föremål för omfattande kritik. Det torde idag inte vara någon överdrift att säga, att U 68-gruppen var en smula sangvinisk när det gällde möjligheten att med en sådan i och för sig betydande förstärkning uppnå det ambitiösa kurs- och undervisningsprogram man ville skapa.

Efter remissbehandling av U 68-förslaget uppdrog regeringen i juli 1975 åt universitetskanslersämbetet att i enlighet med vissa riktlinjer utarbeta en utbildningsplan för juristlinjen och framlägga den i samband med ämbetets petita för budgetåret 1977–1978. I dåvarande utbildningsministern Zachrissons direktiv för arbetet ingick bl a följande. Utbildningen skulle inledas av en "grundkurs" om högst 40 poäng (dvs ett läsår; det sedan länge i filosofisk fakultet grasserande poängsystemet, där 1 poäng motsvarar en veckas studier, gjorde här sitt intåg i juristutbildningen) och i sin helhet omfatta 180 poäng, av vilka alternativa och valfria kurser – till skillnad från den fasta, för alla gemensamma kärnan av obligatoriska studiemoment – skulle vara högst 60 poäng. Det lades ämbetet om hjärtat att skapa förutsättningar för sk återkommande utbildning och vidare att tillgodose "önskemål från olika grupper i arbetslivet om kortare, särskilt ändamålsinriktad juridisk utbildning".

Den senast citerade frasen har en förhistoria och konsekvenser, som förtjänar en kort kommentar. U 68 hade avstått från att framlägga förslag om något slags förkortad juristutbildning. Man hade – rimligt nog – funnit, att något behov härav inte förelåg på arbetsmarknaden. Kanske erinrade man sig också den gamla kansliexamen, som just var

en sådan kortare utbildningsgång och som avskaffades 1935, då den visat sig inte ha någon egentlig funktion att fylla.

De sakkunniga remissinstanserna stödde U 68 i denna bedömning, men i UKÄ:s remissvar intogs en annan attityd. Svaret byggde på ett yttrande av den sk fakultetsberedningen för rätts- och samhällsvetenskaperna, vars ordförande var – och trots det politiska regimskiftet alltså är – TCO:s socialdemokratiskt engagerade utbildningschef. Idén om en sk etappavgång, en kortare juridisk utbildning med specialinriktning på någon viss yrkesverksamhet och med möjlighet att återkomma och fullborda studierna, framstår otvivelaktigt som ett krav från TCO-leden eller kanske snarare från organisationens centrala funktionärsskikt. Argumentet, att något behov inte visat sig på arbetsmarknaden, avvisades med att behovet skulle kunna visa sig, när den ifrågavarande utbildningen väl kommit till stånd. Detta sätt att skapa nya utbildningsalternativ i syfte att i efterhand påverka arbetsmarknaden – ett förfarande, för vilket utbildningsexperimentets objekt vanligen får betala räkningen – är inte okänt från de senare årens progressiva utbildningspolitik. I den offentliga debatten om den nya juristutbildningen har den förkortade utbildningsgången också varit ett av de främsta tvisteämnena.

I regeringsdirektiven hette det vidare, att UKÄ borde analysera en förändrad juristutbildning enligt två kostnadsalternativ, av vilka det ena skulle innebära oförändrad kostnadsnivå. Det andra skulle innebära att kostnaderna för juridisk utbildning skulle få stiga till paritet med den billigaste av alla ut-

bildningsvägar vid samhällsvetenskaplig fakultet, dvs från c:a 3 000 kronor per student och år till c:a 4 500 kronor.

Slutligen ålade regeringen UKÄ dels att pröva möjligheten att omfördela fasta undervisningsresurser mellan olika ämnen – i klartext: att dra in professurer i ämnen, som avsågs krympa, och överföra dem till växande ämnen – dels att undersöka om vissa tjänster kunde omkonstrueras så att undervisningsskyldigheten skulle delas på flera lärosäten. Till sist skulle UKÄ också överväga om en ökad undervisningsintensitet i vissa ämnen skulle kunna uppnås genom en successiv omvandling av befintliga professurer till tjänster som universitetslektor eller forskarassistent.

Lärartjänsterna

Även den sist berörda punkten kräver en kommentar. Som en följd av 1960-talets antalsmässiga explosion vid de svenska universiteten tillskapades som bekant framför allt vid de filosofiska fakulteterna i allt större skala en ny typ av lärartjänster, universitetslektorat, som karakteriserades främst av att de – till skillnad från de "klassiska" universitetsläroarbefattningarna, professurer och docenturer – utgör rena undervisningstjänster med en undervisningsskyldighet av inemot 400 timmar per läsår. Den nya, enormt ökade studentpopulationen – vars *genomsnittliga* förkunskaper och förmåga till traditionella akademiska självstudier naturligt nog innebär en drastiskt sänkt nivå i förhållande till tidigare förhållanden – krävde en väsentligt intensifierad, skolmässig undervis-

ning. Av ekonomiska skäl ansåg man sig tvungen att skapa tjänster, ur vilka man kunde "krama fram" ett maximum av lektionstimmar. Att dessa anordningar så småningom i grunden förändrade hela begreppet "akademisk undervisning" behöver knappast påpekas.

Vid de filosofiska fakulteterna vållade det ingen som helst svårighet att besätta de nya tjänsterna. I första omgången blev dessas innehavare i stor utsträckning professorskompetenta vetenskapsmän, som hade att välja mellan universitetslektorat och befattningar inom skolväsendet. Inte heller senare har det varit svårt att finna sökande till lektoraten; däremot har myndigheternas utnämningsspraxis systematiskt inriktats på att gynna sökande med "pedagogiska meriter", dvs i praktiken många tjänsteår i akademisk elementärundervisning, medan vetenskaplig meritering tillerkänts väsentligt lägre konkurrensvärde. I dag finns i Sverige två helt skilda universitetslärobanor: den ena går via docentur och forskningsinsatser till – i bästa fall – en slutlig professur; den andra går från doktorsexamen via vikariat och tillfälliga förordnanden till ordinarie universitetslektorat. Av många skäl, som inte kan redovisas här, är detta sannolikt en olycklig utveckling.

De juridiska fakulteterna hade med få undantag avstått från att inrätta och söka medel till lektorat. Å ena sidan ansåg man, på grundval av vissa erfarenheter, att sådana tjänster inte kunde attrahera jurister av tillräckligt god kvalitet. Till skillnad från de filosofiska fakulteterna, där den huvudsakliga alternativkarriären utgörs av skolväsendets

läartjänster, måste man vid juridisk fakultet konkurrera med betydligt mer lukrativa och karriärmässigt attraktiva banor. Å andra sidan har det från juridiska fakulteternas sida med kraft hävdats, att man inte är betjänt av ren lektionsundervisning ("lektorsundervisning") utan med nödvändighet måste eftersträva en problemorienterad och problemlösande undervisningstyp, som regel i form av seminarieövningar ("professorsundervisning"). Fakulteterna har därför yrkat på att de resursförstärkningar man behöver måste tillföras i form av professurer, docenturer och den nya rekryteringstjänsten forskarasistent. Regeringsdirektiven till UKÄ uppfattades mot denna bakgrund som i hög grad oroväckande.

Den nya utbildningen

Arbetet inom UKÄ bedrevs med hjälp av två arbetsgrupper, den sk juristgruppen, med företrädare för de juridiska fakulteterna, och den sk arbetsmarknadsgruppen, bestående av fackförbundsfunctionärer och någon företrädare för myndigheter och arbetsgivarorganisationer. Dessutom hölls överläggningar med olika intressegrupper. Under utredningsarbetets gång bereddes också fakulteter och utbildningsnämnder tillfälle att yttra sig.

Utredningens slutprodukt redovisades på hösten 1976 i en särskild stencilerad rapport (UKÄ-rapport 1976: 4). I allt väsentligt har förslaget accepterats av statsmakterna i den speciella proposition (1976/77 nr 59) som framlades i mars 1977 och som innehåller de delar av U 68-"reformen" som måste underställas riksdagen.

Den nya juristutbildningen består av följande ämnen (kurser):

<i>År 1</i>	poäng
Juridisk introduktionskurs	10
Rättsteknik (dvs elementär kunskap om rättskällorna och deras användning)	2
Rättshistoria och rättssociologi	8
Ekonomi (både national- och företagsekonomi)	8
Offentlig rätt	8
Rätt och samhälle	4
 <i>År 2</i>	
Civilrätt A (avtalsrätt m m)	10
Civilrätt B (familjerätt m m)	10
Civilrätt C (fastighetsrätt m m)	10
Civilrätt D (arbets- och associationsrätt m m)	10
 <i>År 3</i>	
Straffrätt	10
Processrätt	10
Förvaltningsrätt	10
S k alternativa kurser i föregående ämnen	10
 <i>År 4</i>	
Finansrätt	10
Alternativa kurser i föregående ämnen	10
Internationell rätt	7
Allmän rättslära med rättsinformatik	8
Valfria kurser	5
 <i>År 5</i>	
Valfria kurser	20

Man kan först och främst notera, att förändringarna inte är revolutionerande. Den juridiska introduktionskursen utgör i huvudsak en utvidgad version av den propedeutiska kursen. Delningen av offentlig rätt på

konstitutionell rätt i början av studierna och förvaltningsrätt i slutet motsvarar i själva verket 1935 års ordning, liksom "rättstekniken", en utbrytning ur den allmänna rättsläran, onekligen till syfte och inriktning påminner om 1935 års "juridisk encyklopedi". Rättshistorien har räddats – det var en hård strid – om ock i beskuret skick och i förening med rättssociologi. Ekonomiämnen är däremot hårt drabbade. Dessa ämnens företrädare har ifrågasatt möjligheten att överhuvudtaget meddela en meningsfull undervisning inom den anvisade ramen. "Rätt och samhälle" slutligen är en nyhet, om vars värde diskussionen varit häftig. Avsikten är att detta skall vara ett "tematiskt" studium av något speciellt aktuellt problem.

I fråga om de senare studieåren har framför allt beskrivningen av straff- och processrätten väckt oro. Förhoppningen är emellertid att alternativa och valfria kurser i dessa ämnen skall komplettera den magra obligatoriska kosten.

Den största nyheten i förslaget är införande av en tvåårig s k grundläggande rättsutbildning. Studierna för denna "etappgång" skall sammanfalla med de normala juridiska studierna till och med tredje terminens första hälft (civilrätt A). Därefter kan de studerande välja en arbetsrättslig, en civilrättslig, en ekonomisk-skatterättslig eller en förvaltningsrättslig inriktning för sina studier under en och en halv termin. Avsikten är därvid att de skall utnyttja befintliga obligatoriska eller alternativa kurser inom vederbörande ämnesområden. Införandet av denna studiegång har kritiserats våldsamt, inte minst av de studerandes organisationer

och företrädare.

UKÄ-förslaget innebär inga revolutioner i vad avser tjänstestrukturen vid juridisk fakultet, även om ämbetet föreslår en viss successiv omrubricering av vissa professorer. Samtidigt är det uppenbart att de juridiska fakulteterna i framtiden knappast kommer att kunna tillgodose det kraftigt ökade kravet på intensiv undervisning och differentierade kurser utan att inrätta universitetslektorat.

Avgörande för den nya utbildningsordningens utfall blir naturligt nog resursfrågan. UKÄ förklarar med rätta att en reell reform med oförändrad resursnivå är en omöjlighet. Den förstärkning man föreslår utgör cirka 50 % i förhållande till nuläget. Det kan låta betydande, men om man betänker utgångspunkterna och jämför med förhållandena i flertalet europeiska och ameri-

kanska stater är det i själva verket en ytterligt blygsam förstärkning. Härtill kommer att UKÄ arbetat med hypotesen, att tillträdet till utbildningen skall vara spärrat och att antalet nyinskrivna juris studerande varje år skall vara väsentligt lägre än idag. Brister denna förutsättning, är förstärkningen omärklig.

Den Fälldinska regeringen föreslår att den nya studieordningen skall börja tillämpas den 1 januari 1978. Fristen för organisatoriska och utbildningsmässiga förberedelser är mycket knapp, och entusiasmen inför förändringen bland de juridiska fakulteternas lärare och studerande måste betecknas som sval. Samtidigt kräver rättvisan att man jämför det slutliga resultatet med vissa bland de vildvuxna idéer och förslag som hotat under utredningstiden. Det kunde ha blivit betydligt värre ...

Den nya juristutbildningen består av följande ämnen (kurser):

	poäng
<i>År 1</i>	
Juridisk introduktionskurs	10
Rättsteknik (dvs elementär kunskap om rättskällorna och deras användning)	2
Rättshistoria och rättssociologi	8
Ekonomi (både national- och företagsekonomi)	8
Offentlig rätt	8
Rätt och samhälle	4
<i>År 2</i>	
Civilrätt A (avtalsrätt m m)	10
Civilrätt B (familjerätt m m)	10
Civilrätt C (fastighetsrätt m m)	10
Civilrätt D (arbets- och associationsrätt m m)	10
<i>År 3</i>	
Straffrätt	10
Processrätt	10
Förvaltningsrätt	10
S k alternativa kurser i föregående ämnen	10
<i>År 4</i>	
Finansrätt	10
Alternativa kurser i föregående ämnen	10
Internationell rätt	7
Allmän rättslära med rättsinformatik	8
Valfria kurser	5
<i>År 5</i>	
Valfria kurser	20

Man kan först och främst notera, att förändringarna inte är revolutionerande. Den juridiska introduktionskursen utgör i huvudsak en utvidgad version av den propedeutiska kursen. Delningen av offentlig rätt på

konstitutionell rätt i början av studierna och förvaltningsrätt i slutet motsvarar i själva verket 1935 års ordning, liksom "rättstekniken", en utbrytning ur den allmänna rättsläran, onekligen till syfte och inriktning påminner om 1935 års "juridisk encyklopedi". Rättshistorien har räddats – det var en hård strid – om ock i beskuret skick och i förening med rättssociologi. Ekonomiämnen är däremot hårt drabbade. Dessa ämnens företrädare har ifrågasatt möjligheten att överhuvudtaget meddela en meningsfull undervisning inom den anvisade ramen. "Rätt och samhälle" slutligen är en nyhet, om vars värde diskussionen varit häftig. Avsikten är att detta skall vara ett "tematiskt" studium av något speciellt aktuellt problem.

I fråga om de senare studieåren har framför allt beskärningen av straff- och processrätten väckt oro. Förhoppningen är emellertid att alternativa och valfria kurser i dessa ämnen skall komplettera den magra obligatoriska kosten.

Den största nyheten i förslaget är införande av en tvåårig s k grundläggande rättsutbildning. Studierna för denna "etappgång" skall sammanfalla med de normala juridiska studierna till och med tredje terminens första hälft (civilrätt A). Därefter kan de studerande välja en arbetsrättslig, en civilrättslig, en ekonomisk-skatterättslig eller en förvaltningsrättslig inriktning för sina studier under en och en halv termin. Avsikten är därvid att de skall utnyttja befintliga obligatoriska eller alternativa kurser inom vederbörande ämnesområden. Införandet av denna studiegång har kritiserats våldsamt, inte minst av de studerandes organisationer